

Strategi for grøn konkurransekraft i Hordaland 2019

Framlegg til strategi for tilskot: Fornybarsatsing, grøn konkurransekraft og partnerskap og klimarettta tiltak.

OM RAPPORTEN

Ansvarleg avdeling/eining: Regionalavdelinga, Hordaland fylkeskommune
Kontaktinformasjon/ e-post:
Dato/ev. versjonsnr.

INNHALD

1.	INNLEIING	4
1.1.	Bakgrunn	4
1.2.	Regionale planar.....	4
2.	RAMMER.....	5
2.1.	Føringar og økonomiske rammer.....	5
3.	TEMATISK INNRETNING	6
3.1.	Fornybar energi	6
3.2.	Bioøkonomi	6
3.3.	Sirkulær økonomi – frå avfall til ressurs	6
3.4.	Berekraftige samfunn.....	7
4.	MÅL OG STRATEGIAR	8
4.1.	Overordna mål	8
4.2.	Delmål	8
4.3.	Strategiar	8
4.4.	Vurderingskriterier	8
5.	OPPFØLGING OG VIDARE ARBEID	9

1. Innleiing

1.1. BAKGRUNN

FNs berekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Berekraftsmåla er verdas felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikskap og stoppe klimaendringane innan 2030. FNs universelle berekraftsmål danner ei tydeleg ramme for økonomisk, sosial og miljømessig utvikling. Berekraftsmåla fremjar miljø og klima både som eigne mål og som tverrgåande dimensjon.

Norge sine nasjonale klimamål er å bli eit lågutsleppssamfunn innan 2050. Målet er lovfesta, jf. lov om klimamål (klimaloven), som nedfeller målet om å kutte utsleppa av klimagassar med 80 – 95 prosent frå referanseåret 1990. Norge har under Parisavtalen forplikta seg til å redusere utsleppa med minst 40 prosent innan 2030. Å byggje grøn konkurransekraft for Norge betyr å kutte klimagassutslepp, auke verdiskapinga og sikre høg sysselsetjing.

I regjeringa sin strategi for grøn konkurransekraft vert det definert: «For eit land kan konkurransekraft definerast som evna til full og effektiv bruk av arbeidskraft og andre ressursar, gitt rimelig balanse i utenriksøkonomien over tid og akseptabel inntektsfordeling. Grøn konkurransekraft inneberer at landet også når sine klima- og miljømål.»

«Strategi for grøn konkurransekraft i Hordaland 2019» vert utarbeidd som eit resultat av fylkestinget sitt politiske vedtak(PS 106/11.12.2018) om å vidareføre arbeidet med å styrke grøn konkurransekraft i næringslivet. Parallelt med strategi for grøn konkurransekraft arbeidast det med revidering av «Strategi for omstilling av industrien i Hordaland 2019» (Omstillingsstrategien). Omstillingsstrategien legg til rette for at det vert gjennomført tiltak og prosjekt for å lette den strukturelle omstillinga av industrien, mellom anna inkludert CO2 fangst og lagring. Formålet med denne strategien å leggje til rette for nye næringsprosjekt som bidrar til det grønne skiftet. Hordaland fylkeskommune har i 2019 sett av 13,57 millionar som skal nyttast til næringsutviklingsprosjekt med fokus på fornybarsatsing og andre tiltak innan det «grønne» skiftet.

Hydrogen vert ivaretatt i Vestlandsstrategien «Hydrogen Region Vestlandet» vedtatt i februar 2019, der det overordna målet for hydrogensamarbeidet fram mot 2020 er: «Vestlandet skal vere ein leiande region, eit levande laboratorium, i utvikling og bruk av hydrogen som energiberar».

Strategi for grøn konkurransekraft er arbeid fram av ei arbeidsgruppe i Regionalavdelinga i Hordaland fylkeskommune. Arbeidsgruppa har brei kompetanse innafor dei ulike fagområda i strategien. Det har vore samarbeid med sekretariatet for Omstillingsstrategien for å unngå overlapping innafor dei to strategiane. Utkastet til strategien har blitt presentert i regionalt FoU-forum Hordaland.

1.2. REGIONALE PLANAR

Ifølge rapporten «Vestland: Statistikk og utviklingstrekk» gjer næringslivet i det nye Vestland fylke betydelege investeringar i miljøvenlege og grønne løysningar, særskilt innan dei marine og maritime næringsklyngene. Vi har føretak som utviklar fullelektriske skip, hydrogendrivne passasjerbåtar og bygging av el-ferjar. I tillegg er det ei rekke føretak som leverer produkt og tenester til bygging av miljøvenlege fartøy. Innan oppdrettsnæringa og fiskeri er det opna eit nytt landbasert anlegg med ny resirkuleringsteknologi for vatn. Vidare er det satsingar innan hydrogendrivne fiskefartøy, og fleire aktørar i fiskeriindustrien og oppdrettsnæringa planlegg å bruke biologisk restråstoff for å produsere energi. Rapporten viser til at det er mangelfullt talmateriale for grøn konkurransekraft.

I «Utviklingsplan for Hordaland- regional planstrategi 2016 – 2020» er den langsiktige målsettinga at Hordaland skal vere berekraftig, attraktivt og nyskapande. Eit av hovudmåla er at Hordaland skal ha ei klima- og miljøvenleg utvikling. Strategiane for å nå målet er

1. Redusere klimagassutslepp og anna luftforureining frå transportsektoren og energiforsyning bygningar.
2. Styrke samordning av areal- og transportplanlegging i Bergensområdet.
3. Tydelegare planstyrt og meir langsiktig balansert forvaltning av areal, natur- og kulturminneressursar.

«Klimaplan for Hordaland 2014 – 2030» legg vidar føringar for at næringslivet i fylket skal ha lågast mogleg utslepp av klimagassar og lågast mogleg energibruk. Ein nøkkel for innovasjon og nyskaping i næringslivet er samarbeid mellom og på tvers av verksemder og fagmiljø. Det er særskilt naudsynt å styrke samarbeidet mellom næringslivet og FoU-miljøa i fylket.

«Regional forskingsstrategi 2015 – 2019» vektlegg den viktige koplinga mellom FoU-miljø, næringsliv og offentleg sektor. For å få til innovasjon i næringsliv og offentleg sektor er samspel mellom ulike aktørar avgjerande. Innafor bransjar som kultur/reiseliv, marin og maritim sektor skjer innovasjon og utvikling ofte gjennom at eksisterande kunnskap vert nytta på nye måtar. Hordaland har ein betydeleg universitets- og høgskulesektor i tillegg til ein rekke forskingsinstitutt, alle desse spelar ei viktig rolle som samarbeidspart for næringsliv og offentleg sektor.

«Regional næringsplan for Hordaland 2013 – 2017» og «Handlingsprogram for samfunns- og næringsutvikling 2018-2019» (HNN) er det gitt døme på moglegheiter for næringsutvikling innafor områder som grøn datalagring, smarte samfunn, rein mat, alternativ energiproduksjon, nye reiselivsprodukt, betre fiskehelse, bioøkonomi og energieffektivisering.

2. Rammer

2.1. FØRINGAR OG ØKONOMISKE RAMMER

Fylkestinget i Hordaland (PS106/2018) la følgjande føringar for HNN 2018-2019 i budsjettet for Hordaland fylkeskommune: «Vidareføre arbeidet med å styrke grøn konkurransekraft i næringslivet ved å øyremerke 1,5 mill. kr pluss 1 mill. kr til tiltak innan grøn partnerskap». I tillegg vedtok fleirtalet ei auka ramme og nye føringar som følgjer: «Regional utvikling og omstilling er ei sentral oppgåve for fylkeskommunen. Stortinget har kutta dramatisk i overføringane til næringsutvikling og nyskaping. Dersom dette kuttet ikkje vert kompensert, vil det få store negative konsekvensar for omstilling og nyskaping i Hordaland. Samarbeidspartia løyver 10 000 000 kroner til dette arbeidet. Midlane skal fordelast etter søknad og nyttast til næringsutviklingsprosjekt med fokus på fornybarsatsing, ei satsing som kan redusera klimautslepp og andre tiltak innan det «grøne» skiftet.» I tillegg vert det overført restmidlar til ramma på kr 114 000 frå B-6 (2018) *Grøn konkurransekraft* og kr 956 000 kr frå B-5 (2018) *Klimaretta tiltak*.

Samla ramme for midlar til Grøn konkurransekraft for 2019 er kr 13 570 000.

Midlane til næringsprosjekt innan grøn konkurransekraft vert lyst ut samla med søknadsfrist mai/juni 2019. Det vert oppretta eit fagpanel som gjer ei samla vurdering av søknadane.

Midlane skal kunne nyttast som utløysande delfinansiering av konkrete tiltak og prosjekt forankra i denne strategien. Søknader om midlar sendast på vanleg måte gjennom fylkeskommunen sitt søknadssystem. Strategien gir rammene for kva type tiltak som skal prioriterast. Det kan søkjast midlar til prosjekt med varigheit inntil tre år.

Aktuelle søkjarar er organisasjonar, netteværk, klynger, næringshagar, FoU-miljø, kommunar og fleire verksemder i samarbeid.

3. Tematisk innretning

Prosjekt innan alle dei prioriterte bransjane i HNH 2018-2019 er relevant; Energi, Maritim, marin, landbruk, reiseliv og media/kultur. Det er særleg aktuelt å støtte prosjekt innan fornybar energi, bioøkonomi, sirkulær økonomi, berekraftig reiseliv, massehandtering, byggebransjen og berekraftige samfunn.

3.1. FORNYBAR ENERGI

Overgangen til eit nullutsleppsamfunn vil krevje vesentleg auke i produksjon av fornybar energi. Bruken vil dels være elektrifisering av norsk transport og industri, og dels eksport av kraft som kan balansere dei fornybare og karbonbaserte kjeldene i den europeiske kraftmarknaden. Vestlandet har stor del fornybar produksjon i form av vasskraft, men og betydeleg potensial for auka produksjon frå andre kjelder, og med nye teknologiar. Eit sentralt

mål vert å utvikle fornybare energikjelder på ein måte som i minst mogleg grad reduserer biologisk mangfald, eller har andre miljø- eller naturødeleggjande effektar. Eit anna vesentleg moment er å utnytte Vestlandet sine industrielle og finansielle fortrinn. I det ligg særleg bruk av kompetanse frå oljenæringa knytt til marine installasjonar, store raffineri og teknologisk innovasjon generelt.

Strategisk sett kan det vere ynskjeleg å få utført analyse som enkelt demonstrerer korleis, og i kva rekkefølge, Vestlandet bør satse på ulike fornybare kjelder. Døme på andre aktuelle prosjekt kan vere å hente ut meir energi frå allereie etablert vasskraft, oppgradering av turbinar og overføringsnett, optimalisering av pumpemagasin, identifisere område med lågt konfliktpotensial for vindkraft og havbasert vindkraft, bølge- og tidevasskraft.

Biogass vert danna av organisk materiale. Råstoffa er til dømes energivekstar, husdyrgjødsel, våtorganisk avfall frå hushald og næring eller restprodukt frå industri og produksjonsprosessar. Bruk av biorest som gjødsel fører næringsstoff tilbake til landbruket og kan erstatte mineralgjødsel, gitt at bioresten er av god nok kvalitet. Biorest frå avløpslam har avgrensingar knytt til bruk. Det heng saman med innhald av tungmetall, organiske miljøgifter og bruk av fellingskjemikaliar som bind fosforet. Samla sett styrkjer biogass kretsløpsøkonomien og er ein fornybar energiberar med små negative verknadar på naturmiljøet.

3.2. BIOØKONOMI

Verdiskaping innan bioøkonomien femner mellom anna landbruk, jord- og skogbruk, marine ressursar og akvakultur.

Tiltak på dette området kan omfatta berekraftig, effektiv og lønsam produksjon, uttak og utnytting av fornybare biologiske ressursar til mat, fôr, ingrediensar, helseprodukt, energi, materialar, kjemikaliar, papir, tekstiler og andre produkt. Målet er å auka bruken av biologiske produkt til erstatning for

meir ressurskrevjande eller oljebaserte produkt. Sentralt for utviklinga av moderne bioøkonomi er bruk av teknologiar som bioteknologi, nanoteknologi og IKT i tillegg til kjemi og biokjemi.

Det grøne skiftet opnar for moglegheiter både i sjømat og landbrukssektoren. Til dømes kan avfall frå skogbruk nyttast til biogass og biodiesel. Innan marine næringar er nye føringrediensar, nye artar og bruk av avfall relevant.

3.3. SIRKULÆR ØKONOMI – FRÅ AVFALL TIL RESSURS

Sirkulasjon av ressursane, gjennom resirkulering, reparasjon og materialgjenvinning, vil kunne redusere klimafotavtrykket frå forbruk, ved at ressursar blir nytta meir effektivt, brukt på nytt og transportert kortare. I tillegg aukar det sjølvforsyningsgraden av ressursar innanfor ein region. EU har hatt fokus på sirkulær økonomi over lang tid, for å gjere seg meir uavhengig av import av ressursar, i tillegg til dei miljømessige og økonomiske føremonna det gjev.

Det er behov for at bedrifter innanfor ulike sektorar ser nytte i samarbeid. Dette gjeld særleg sidan avfallshandtering er ei offentleg teneste, underlagt reguleringar og avgiftssystem. For å få på plass nye verksemder eller initiativ som sørgjer for at meir av dei eksisterande ressursane vert henta ut frå avfallet, må dei private og offentlege aktørane finne felles løysingar.

Noreg er bunde til målet om 70% gjenvinning av byggje, rive- og gravefall gjennom EØS-avtalen. Dette betyr at maksimalt 30% av slikt avfall kan gå til forbrenning eller deponi. I dag har vi ikkje eit godt nok rapporteringssystem til å fastslå om vi vil nå dette målet eller ikkje.

Temaet om avfallshandtering, gjenvinning og sirkulær økonomi er svært aktuelt i Hordaland, spesielt i Bergensregionen, som er eit stort utbyggingsområde, med mange store infrastrukturprosjekt, (t.d. fellesprosjektet E16/Vossebanen Arna-Voss), der det vil bli generert ca. 20 millionar m³ overskotsmassar av stein frå tunnelbygging, noko som er langt større mengder med overskotsmassar av stein enn nokon annan plass i landet.

3.4. BEREKRAFTIGE SAMFUNN

I utviklinga av lokalsamfunn og regionale senter må berekraftsmåla liggje til grunn. Føresetnadane for eit berekraftig lokalsamfunn er at ein bevarer og styrkjer livkvaliteten til innbyggjarane, inkludert sosiale strukturar, tilgang på ressursar, fasilitetar og fellesgodar for alle. Det er viktig å engasjera og gi kraft til lokalsamfunnet og lokale

interessentar med omsyn til planlegging, avgjerder og utvikling av lokalt næringsliv.

Hovudmålet for utviklinga av attraktive regionale senter i Hordaland er: «Hordaland skal ha attraktive senter som fremjar livskvalitet, robust næringsliv og miljøvenleg transport.» Eit senter er definert som ein geografisk stad med funksjonar som offentlege og private tenester, handel mv. som fungerer som eit knutepunkt for omland. Dei regionale sentera i Hordaland er fastsett i «Regional plan for attraktive senter 2015 – 2026». For å medverke til berekraftige byer og lokale og regionale senter må ein samordne dei offentlege og private tenestene til innbyggjarane, utvikle miljøvenleg og effektiv transport, sosiale møteplassar i nærmiljøa, satse på rikelig med grøntstruktur og ivaretaking av natur- og miljø.

Reiseliv er ei viktig næring i distrikta. Visjon for reiselivsnæringa på Vestlandet er: «Det mest berekraftige reisemålet i Europa, basert på lønsame og tilgjengelege naturopplevingar». For reiselivet i Norge er eit mål å tilby opplevingar som gjer moglegheit for høg verdiskaping samstundes som utsleppa holdas på eit lågt nivå. I vegkartet frå reiselivsnæringa vert samarbeid og kompetanse, ivaretaking av natur- og kulturmiljø og lågare klimagassutslepp frå transport vektlagt som viktige satsingsområder. Samarbeid med kunnskapsmiljø vil styrkje kompetanse i reiselivsnæringa. Det er viktig med tett samspel og ansvarsdeling med det offentlege for å realisera visjonen. Samarbeid innan reiselivet må gå på tvers av reisemål og landsdelar i form av klyngearbeid eller forpliktande bedriftsnettverk for å produsera «grøne løysningar».

4. Mål og strategiar

4.1. OVERORDNA MÅL

Målet med «Strategi for grøn konkurransekraft i Hordaland 2019» er å støtte næringsretta utviklingsprosjekt som kan bidra til å redusere klimagassutslepp samstundes som det bidrar til verdiskaping, innovasjon og auka kunnskap.

4.2. DELMÅL

- *Prosjekta skal bidra til å redusere klimagassutslepp og bidra til å gjere næringslivet meir «grønt»*
- *Prosjekta skal bidra til å redusere energibruken*
- *Prosjekta skal bidra til å auke bruk av fornybare energikjelder*
- *Prosjekta skal i minst mogleg grad ha negative effektar på natur og miljø.*

4.3. STRATEGIAR

Strategi 1: Vektlegge samarbeid, nettverk og kunnskapsdeling

Hensikta er å skape nettverk som skal gi og finne samarbeidspartnarar slik at ein saman kan kome frem til gode løysingar og økt kunnskap om korleis ein kan arbeide meir målretta med å redusere klimagassutslepp. Til dømes kan det vere arenaer kor ein kan dele kunnskap, gode praksissuksesshistorier m.m.

Ein vil prioritere prosjekt eller tiltak kor fleire organisasjonar arbeidar saman og som kan bidra til å oppnå måla i strategien.

Strategi 2: Vektlegge næringslivsforankra prosjekt og tiltak

Hordaland har ein betydeleg universitets- og høgskulesektor i tillegg til ein rekke forskingsinstitutt, alle desse spelar ei viktig rolle som samarbeidspart for næringsliv og offentleg sektor i deira arbeid med innovasjon og nyskaping. Næringslivet kan også vere ein viktig samarbeidspart for det offentlege for å nå klimamåla. Det er viktig å sørge for sterke koplingar mellom næring, offentleg sektor og FoU.

Ein vil prioritere utviklingsprosjekt der FoU og næringslivet er involvert som initiativtakar eller samarbeidspart og som kan bidra til å oppnå måla i strategien.

Strategi 3: Vektlegge koplingar mellom bransjar /klynger

Ulike bransjar og klyngar kan samarbeide om prosjekt og/eller innovative løysingar der næringslivet kan bidra til å ta Hordaland over i eit lavkarbonsamfunn .

Ein vil prioritere prosjekt der kunnskap delast mellom relaterte næringar og som kan bidra til å oppnå måla i strategien.

4.4. VURDERINGSKRITERIER

I handsaminga av prosjektsøknadar vert følgjande vurderingskriterier lagt til grunn:

- Treff prosjektet eitt eller fleire av FN sine berekraftsmål?
- Bidrar prosjektet/tiltaket til å redusere klimagassutslepp på kort eller lang sikt?
- Bidrar prosjektet/tiltaket til å redusere energibruken?

- Kan prosjektet vise at dei har tatt omsyn til biologisk mangfald og effektar på natur og miljø?
- Bidrar prosjektet/tiltaket til å auke bruken av fornybare energikjelder?
- Bidrar prosjektet til innovasjon eller auka kunnskap?
- Er prosjektet samarbeid, nettverk eller kunnskapsdeling?
- Vil prosjektet medverke til auka sysselsetjing og verdiskaping?

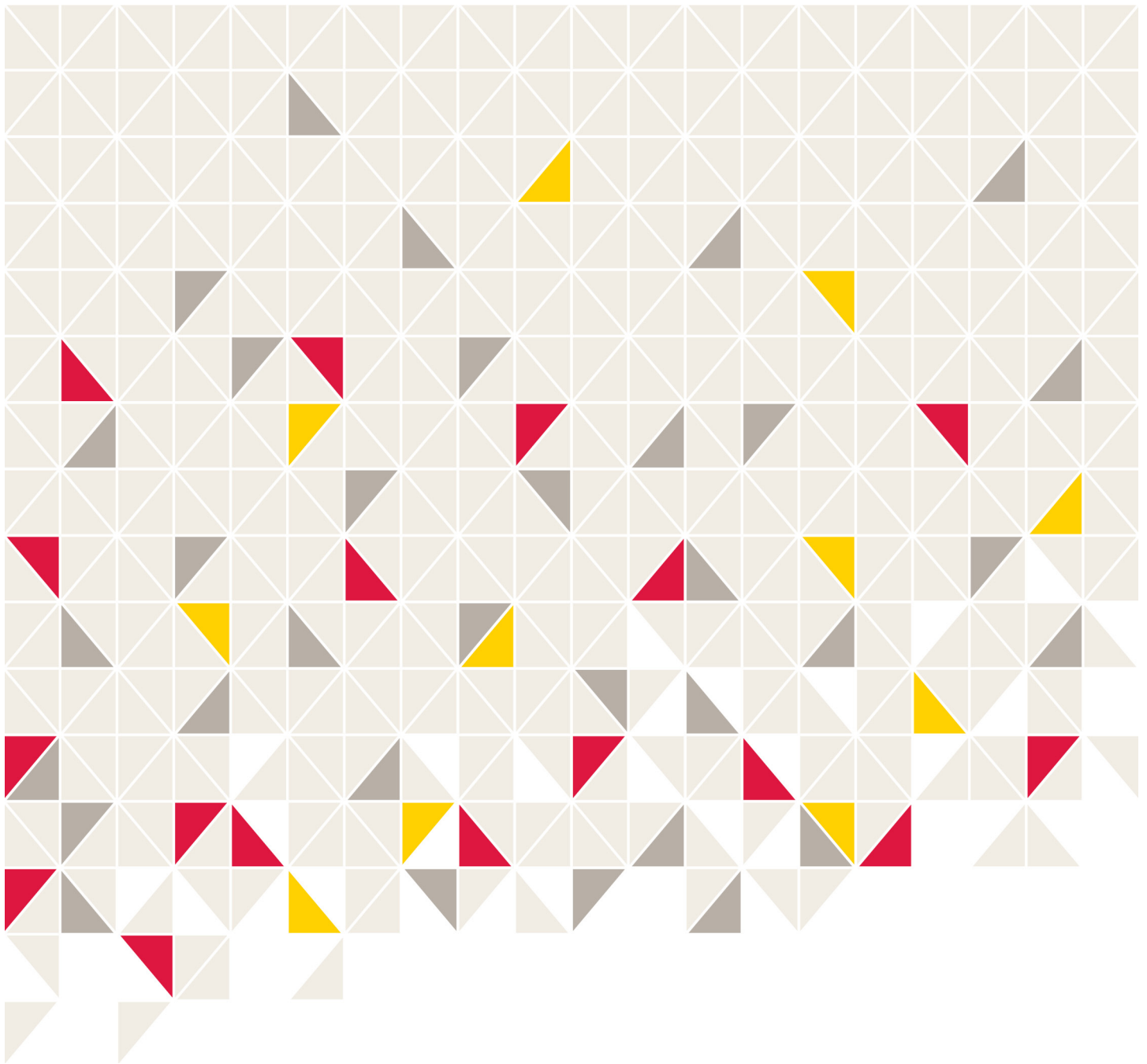
5. Oppfølging og vidare arbeid

Strategien for utlysinga av midlane og prosedyrane for sakshandsaming og rekruttering av prosjekt vert evaluert innan utgangen av 2019.

Grøn konkurransekraft vil vere viktig i åra som kjem. Frå 2020 går fylkeskommunane Hordaland og Sogn og Fjordane inn i nye Vestland fylkeskommune. Sogn og Fjordane er prega av høgt innslag av primærnæringar. Vidare har fylket fleire enkeltbedrifter og kompetansmiljø som utviklar og tek i bruk miljøvenlege løysingar, til dømes innanfor kraftkrevjande industri, smarte energiløysingar, maritim låg- og nullutsleppsteknologi, miljøløysingar innanfor fiskeri og oppdrett samt berekraftig reiseliv.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har i kunnskapsgrunnlaget til «Regional plan for klimaomstilling» ivareteke råda frå regjeringas ekspertutval for grøn konkurransekraft. Mellom anna viser dei til at næringslivet i fylket har ei sentral rolle i det grønne skiftet, og at det offentlege må leggje til rette for at næringslivet tar ei proaktiv rolle i omstillinga. I handlingsprogrammet (2018 – 2019) til «Regional plan for klimaomstilling» er det fleire viktige tiltak knytt til klimaomstilling, mellom anna tiltak knytt til landbruket og utarbeiding av biostrategi.

For å sikre vidare arbeid med oppfølging av FNs berekraftsmål vil det vere naudsynt at det vert prioritert i regionale planar. Vestland fylkeskommune vert ein viktig aktør når det gjeld å nå dei nasjonale målsettingane om 40 prosent reduksjon i klimagassutslepp i Norge innan 2030.

Agnes Mowinckels gate 5
Postboks 7900
5020 Bergen
Telefon: 55 23 90 00
E-post: hfk@hfk.no
www.hordaland.no

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.

